

KORTE VERKLARING

VAN

GENESIS 1, VERS 27.

UIT DE HANDSCHRIFTELIJKE NALATENSCHAP

VAN

Dr. H. F. KOHLBRÜGGE,

WIJLEN PREDIKANT DER NEDERL. GEREFORMEERDE GEMEENTE TE ELBERFELD.

AMSTERDAM,
SCHEFFER & C°.

1887.

KORTE VERKLARING
VAN
GENESIS 1, VERS 27.

UIT DE HANDSCHRIFTELIJKE NALATENSCHAP

VAN
DR. H. F. KOHLBRÜGGE,
WIJLEN PREDIKANT DER NEDERL. GEREFORMEERDE GEMEENTE TE ELBERFELD.

AMSTERDAM,
SCHEFFER & C°.

1887.

Genesis 1 vers 27.

En God schiep den mensch naar Zijn beeld, naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij hen.

In plaats van „naar Zijn beeld” leze men „in Zijn beeld.”

God heeft den mensch geschapen als zulk een wezen, met andere woorden: Hij heeft den mensch inwendig zóó georganiseerd, dat hij geheel en al ontvankelijk was voor, en in zich opnam, ook van zich terugstralen liet en wel tot God en tot zijne medeschepselen henen de geheele volheid der Godheid, voor zoover God Zichzelve aan het schepsel mededeelen, en het schepsel Hem bevatten kon.

Onze Catechismus verklaart dit geheel juist met deze woorden: „Dat hij God, zijnen Schepper, recht kennen, Hem van harte liefhebben, en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zoude, om Hem te loven en te prijzen.” (Antw. 6.) De mensch beantwoordde derhalve aan den raad en aan den wille Gods, dat hij God, zijnen Heere, kon liefhebben van ganscher harte, van ganscher ziele, van ganschen gemoede en uit alle krachten. Hij werd

dus geschapen in de hoogste gelukzaligheid, die in God is, voorzoover God die aan het schepsel mededeelen kon; hij was georganiseerd, om God te verstaan, voorzoover een mensch in zijnen gelukstaat, welken hij van God en in God heeft, God verstaan kan; hij kon God kennen als den Oorsprong van alle goed; hij was gelukkig en zalig in Gods wijsheid, almacht, goedertierenheid, gerechtigheid, barmhartigheid, waarheid, goedheid, genade en trouw. De diepten Gods kon hij wel is waar niet doorgronden; hij kon niet begrijpen noch verstaan het onnaspeurlijke, het oneindige, het geheel eenige der deugden en volmaakt-heden Gods; hij kon dát niet bevatten, hoe al wat in God is, God zelf is, — maar hij was daarin geschapen, hij ademde en leefde daarin, was daarin gelukzalig, dat hij in God zijn eeuwig en eenig Al, zijn hoogste goed vond en had; dat hij steeds meer vond, hetgeen des menschen hart in den omgang met God van gerechtigheid en heiligheid, van waarheid, van licht en kracht, van rust, vrede en vreugde, in één woord, van de hemelsche liefde uit God op aarde behoeft, ook om met zijne mede-schepselen of medemenschen gelukzalig te leven, en hen deze gelukzaligheid mede te laten genieten.

Wij hebben verder wel op te merken, dat Mozes in vers 26 schrijft: „En God zeide: Laat Ons menschen maken.” Zulks lezen wij niet bij de schepping van de andere werken Gods of van de dieren. Daar staat niet: „Laat Ons maken.” Hier hebben wij dus den raad Gods voor ons, zooals God spreekt in den Heiligen Geest tot Zijnen Zoon, van Wien wij Spreuken 8 lezen (vs. 29—31): „Toen Hij de grondvesten der aarde stelde, toen was Ik een Voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijne Ver-

makingen, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende; spelende in de wereld Zijns aardrijks, en Mijne vermakingen zijn met de menschenkinderen." Zoo staat er dan bij Mozes verder: „naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis". In den grondtekst staat letterlijk: „in Ons beeld, naar Onze gelijkheid". ¹⁾

Waar de Wijsheid zegt (Spreuken 8): „Toen was Ik een Voedsterling bij Hem," Zijn Zuigeling, Zijn Eerstgeborene, het Kind in Zijnen Schoot, daar openbaart Zij ons, dat, toen God zeide: „Laat Ons menschen maken", Hij het beeld van dit Kind in Zijnen schoot, en de vaderlijke gewaarwordingen, die Hij had, heeft willen uitdrukken, en daarom zeide: „in Ons beeld en naar Onze gelijkenis."

Vervolgens mogen wij er wel acht op slaan, dat Mozes nu niet schrijft: „En het was alzoo", maar: „En God schiep den mensch naar Zijn beeld", daaraan uitdrukkelijk toevoegende de herhaling: „Naar het beeld Gods schiep Hij hem"; en wel, opdat wij deze vaderlijke goedheid in de gelukzaligheid Gods, welke Hij had in Zijnen Zoon, en die Hij in den mensch afdruckte, wel ter harte nemen; immers aldus stelt ons Mozes in den Heiligen Geest den band der liefde voor oogen, die om der eeuwige Wijsheid d. i. om Christi wil, God en menschen verbonden hield. Opmerkenswaardig is verder, dat onmiddellijk daarop volgt „man en vrouw schiep Hij hen." Deze twee, man en vrouw, heeten voor God mensch, terwijl zij voor Hem één zijn, beiden geschapen in dit beeld Gods, zoodat

בְּצֶלְמֵנוּ בְּרֵמִיזָתֵנוּ (1).

mitsdien het genieten van de gelukzaligheid Gods, zooals een schepsel daarvoor vatbaar en ontvankelijk gemaakt werd, aan den mensch is medegedeeld als echtbaar, en als zoodanig man en vrouw vervuld zijn van God, en in God van wederzijdsche goddelijke liefde, — opdat wij erkennen en verstaan, van hoe hooge waardij de huwelijke staat is. Geen wonder is het daarom, dat de duivel altijd daarop uit geweest is, dezen band der liefde tusschen God, tusschen man en vrouw te verzwakken, los te maken en te verscheuren. Uit dit beeld Gods, dus uit den levenden geestelijken band der liefde Gods en Zijner gelukzaligheid, om dezelve te genieten en in het leven weder voort te brengen, te reproduceeren, zijn wij door de zonde uit. Wat er van het beeld Gods nog overgebleven is na de zonde, zit in het menschelijk verstand, en is genoegzaam om den mensch te verdoemen, terwijl de wil machteloos is (tot eenigerlei goed geheel onbekwaam), en is het, dat hij zich krachtig toont, daar blijkt het, dat hij God slechts tegenstaat.

Nadat wij nu uit dit beeld Gods uitgetreden zijn en voor de Wet, die geestelijk is, vleeschelijk zijn, onder de zonde verkocht, is er bij het vleesch geen orgaan meer aanwezig, geen orgaan om God te kennen in Zijne liefde, geen orgaan om iets te verstaan van Gods Zoon, van den Heiligen Geest, geen orgaan om God lief te hebben en te vertrouwen, of iets te gelooven van Zijne vaderlijke barmhartigheid, trouw, waarheid, goedheid, almacht en genade. In dit beeld echter wordt alles weder ingezet, wat uit den Geest geboren wordt. Daar houdt dan de haat Gods en des naasten op in ons te regeeren, en de liefde Gods en des naasten vangt weder aan; zij het hier op aarde slechts met een klein begin, nochtans waar-

achtig, volkomen, en hoe langer hoe meer volkomen, van ganscher harte, van ganscher ziele, van ganschen gemoede en uit alle krachten.

Bij den wedergeborene echter wordt Christus erkend als het Beeld Gods, en de Vader als de Vader onzes Heeren Jesus Christus, en de Heilige Geest als de Trooster, als Degene, die het aan ons van den Vader door Christus mededeelt, om God te kennen, allereerst in Zijne genade, — en zoo ziet de wedergeborene de deugden en volmaaktheden Gods verheerlijkt in Christus, in Christi geboorte, in Zijn lijden, in Zijn dood, in Zijne opstanding, in Zijn zitten ter Rechterhand Gods. Al hetgeen zij van het beeld Gods weder hebben, naar den te voren bepaalden raad Gods en naar den wil Zijner genade, dat hebben zij in Christus Jesus, met Wien zij vereenigd zijn door het waarachtig geloove, hetwelk de Geest werkt.

Zoo komt ons in het Evangelie Christus tegen als de tweede Adam, zijnde in het beeld Gods, en op Dezen moet Mozes reeds het oog gehad hebben. En wat nu Christus in den Heiligen Geest voor ons van het beeld Gods heeft en den geloovigen mededeelt, dat heet bij den Apostel Paulus in den Brief aan de Efezen en dien aan de Colossensen „de nieuwe mensch”. Zoo heeten de geloovigen „Gods maaksel, geschapen in Christus Jesus tot goede werken”. En opdat wij ons niet inbeelden, dat wij na onze wedergeboorte het eigendommelijke van het beeld Gods in onze hand en macht hebben als beginsel, als principie, houdt ons de Apostel steeds dit voor: „in Christus Jesus”, vooral in zijne Brieven aan Timotheüs. Ja, de Apostel Paulus is daarom gewoon, van den nieuwen mensch te spreken

onder het beeld van een kleed, en de leden en bewegingen van dezen nieuwen mensch te vergelijken met onderscheidene kleederen, bijv. Col. 3 vs. 12: „Zoo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid.” Zoo hebben wij, die gelooven, en die in het bewustzijn van onze zonde en ellende zuchten: „Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods”, alle reden, om op die klacht te laten volgen: „Ik dank God door Jesus Christus, onzen Heere”. Want hoe veel heerlijker als bij Adam straalt nu, juist daar, waar zonde en ellende, nood en dood, alsmede de heiligheid van de Wet Gods erkend wordt, het beeld Gods, uit in de Gemeente Christi! Welk eene zaligheid Gods smaakt nu hij, die te midden zijner onzaligheid door den Geest wordt vertroost met de woorden: „Ik heb u liefgehad met eene eeuwige liefde.”

Hoe wordt de ziel daar vervuld van Gods beeld, dat is van Zijne liefde en hartelijke ontferming! God komt met Zijnen Christus, vervult het hart met Zijne liefde en maakt woning in hetzelfde. Waar nu de liefde Gods in ons hart uitgestort wordt door den Heiligen Geest, die ons is gegeven, daar gaat het hart weder open in liefde tot God, en het hart wordt wijd en verwijd door deze liefde, tot de liefde jegens den naaste. O, hoe ziet de ziel in den Heere alles, al wat haar alleen en voor eeuwig bevredigen kan! Hoe ziet zij daar des Heeren heerlijkheid! Hoe wordt zij dronken in liefde, hoe bewondert zij des Heeren genade, goedertierenheid, genegenheid, trouw, liefelijkheid, vriendelijkheid, zacht-

moedigheid en almacht! Wat heerlijke ondervindingen heeft zij niet van deze macht Gods! En hoe verblijdt zij zich, dat God alles weet, en dat Hij de Heere blijft, als ook alles wankelt en wijkt. Hoe meer dit beeld wordt gezien in deszelfs schoonheid en deszelfs algenoegzaamheid voor een menschelijk hart, des te meer spiegelt zich in den wedergeborene dit beeld af, zoodat eene vernieuwing plaats vindt van heerlijkheid tot heerlijkheid (2. Cor. 3, vs. 18), en men zijn licht laat schijnen voor de menschen op de aarde.

Daar wordt door het kind God-Vader verheerlijkt als Vader, terwijl men zingt en zegt: „Ziet, hoe groote liefde ons de Vader bewezen heeft, namelijk, dat wij kinderen Gods zouden genaamd worden!” Daar kennen wij Hem, die voor ons intreedt met onuitsprekelijke verzuchtingen, die wij tot God opzuchten, dat het beeld Gods gehandhaafd blijve voor hemel, aarde en hel. Daar is Jesus ons genadig Al, en alles, wat aan Hem is, is gansch begeerlijk, zoodat wij belijden en bekennen: „Mijn Liefste is blank en rood!” en het aan God gewijde echtpaar verstaat het, dat het leeft als type van het Lam Gods en Zijne Bruid, van Christus en Zijne Bruid.

26 Juni 1869.

Uit de handschriftelijke nalatenschap van

Dr. H. F. KOHLBRÜGGE.

Wij laten hier nog volgen een Uittreksel uit een Brief van Dr. Kohlbrügge aan eenen vriend, gedateerd: 5 November 1839. Deze vriend had na de lezing van het boekje over Rom. VII door Dr. Kohlbrügge ¹⁾, onderscheidene vragen aan ZEerw. gesteld, ten einde verklaring te ontvangen van eenige daarin voorkomende uitdrukkingen. Daartoe behoorde ook dit „geschapen in het beeld Gods”. Kohlbrügge heeft op deze vraag geantwoord, als volgt:

„In Zijnen beelde, als Zijne gelijkenis,” — zoo staat er in het Hebreeuwsch Gen. 1, vs. 26, 27, zooals de Kantteekening het ook aanwijst daar ter plaatse.

Als er staat: „Wij derven de heerlijkheid Gods,” (Rom. 3, vs. 23) dan wordt er onder de „heerlijkheid Gods” de uitstraling, uitgang, uitgieting Zijner geestelijke volmaaktheid of volmaaktheden verstaan. In die uitstraling, uitgieting nu zijn wij gesteld, geschapen, in Christo Jesu, den Heere der heerlijkheid. Die uitstraling uit God, waarvan de bron is in God, is geene doode uitstraling, is ook geene kracht of werking, die niet zelve God zoude zijn, maar is de Heilige Geest, de Geest der heiligheid. In dezelve bevinden wij ons, gelijk die

1) In het Hoogduitsch verschenen te Elberfeld 1839. — 2. Ed. 1852. 3. Ed. 1855. Uit het Hoogduitsch vertaald door H. van Heumen en uitgegeven onder den titel: Het zevende Kapittel van den Brief van Paulus aan de Romeinen in eene uitvoerige omschrijving. Amsterdam, Ruijsendaal 1840.

zich in ons bevindt als Geest Christi en niet anders. Die uitstraling werkt door in het zichtbare, in het dagelijksche leven. Evenwel als „heerlijkheid Gods” dit te benoemen, kwam vóór den val niet te pas, want de heerlijkheid Gods kon zich eerst openbaren en handhaven na den val; toen [*in den beginne*] heette het „beeld Gods”, en was hetzelfde als die „heerlijkheid” — en was toch wat anders. In dat beeld dan schiep God den mensch. Wat is dan „beeld”? Verstaanbaar genoeg uit het omgekeerde: „Adam kreeg eenen zoon in zijnen beelde.” Als de mensch wat maken wil, stelt hij zich eerst een beeld voor, en maakt dan zijn meesterstuk naar dat beeld dat hij in zijne phantasie heeft; hij kan niet in het beeld maken, omdat hij stoffelijk is, en wat hij daarna[ar] maakt, is een onbezield iets, materia sine spiritu, [*stof zonder geest*], en zonder geestelijke hoedanigheden. Maar God, zijnde Geest, had in Zijn wezen en in Zijne uitlating en uitstraling van Zijne volmaaktheid zelve een beeld, en in dat schiep Hij den mensch. Was hij [*slechts*] naar dat beeld gemaakt, dan had zijn kennen van goed en kwaad toch nooit zijn gelukstaats kunnen verstoren, en die staat was nooit afhankelijk geweest van het blijven of niet-blijven onder God en Zijn gebod.

De Heilige Geest heeft het niet voor niet alzo door Mozes laten schrijven: „Toen heeft God gezegd: laat Ons maken eenen mensch in een beeld van Ons, als eene gelijkheid van Ons enz.” en: „geschapen heeft God den mensch in een beeld van Hem, in een beeld Gods heeft Hij geschapen hem”; en in het vijfde Hoofdstuk vs. 1: „Ten dage, dat geschapen heeft God eenen mensch, in

eene gelijkenis van Zich God gemaakt heeft hem", — en: vs. 3: „Geleefd heeft Adam dertig en honderd jaar en heeft een kind gekregen in eene gelijkenis van hem, naar een beeld van hem". Zoo staat er woordelijk in het Hebreeuwsch. Waarom het zoo niet vertaald? Gij zult het gevoelen; zoo niet, onthoud het tot uwe overkomst tot ons. In een kort bestek van een brief kan ik het u niet duidelijker maken, evenwel mag u het gezegde op het spoor helpen. Het komt hier vooral aan op de strekking van de vertaling „naar het beeld." Op die van in kwam ik door iemand, die met mij sprak, gelijk de Joden met onzen Heere, Joh. 6 en 8, en die mij onder anderen toevoegde: „Gij zult toch niet zeggen, dat God den mensch in Zijn beeld gemaakt heeft!" Ik had hier niet om gedacht, maar, mij dadelijk het Hebreeuwsch herinnerende, sloeg ik voor hem de Kantteekening op, zonder dat ik die kende, waarop hij verstomde; en toen ik hem rekenschap vroeg, waarom dat „in een beeld" niet goed was, bleef hij mij het antwoord schuldig; hoe ik er ook op drong, hij kon mij dat niet zeggen.

In het schrijven van mijn boek heb ik mij aan het Hebreeuwsch gehouden, en dat is de plicht van een vertaler, hij mag geene glossen maken of uitleggingen naar eigene opvatting. Met het Woord Gods en in het geheel met de waarheid brengt elk woord voor een denkend wezen tot resultaten.

God schiep den mensch in Zijn beeld, als Zijne gelijkheid. Zoo Hoofdst. 1. en Hoofdst. 5, vs. 1. „Hij maakte hem in gelijkheid Gods" — Adam kreeg een kind in zijne gelijkheid als zijn beeld. Zóó Hoofdst. 5, vs. 3.

Bij het eerste ziet men den aard van des menschen bestaan of zijn vóór den val, — het was geheel in, bij en onder God, in afhankelijkheid van God, en in dien afhankelijksten staat lag opgesloten en er straalde uit voort, dit: „als Zijne gelijkheid” of „naar Zijne gelijkenis.” — Bij het laatste ziet men dat: „Adam kreeg een kind in zijne gelijkheid,” hetzelfde zegt, wat David Ps. 51, en wat Paulus leert Rom. 5; — en bij dat: „als zijn beeld” of „naar zijn beeld” [*ziet men*] Seth individuëel, vrij, onafhankelijk van God, dat is van God af, voor eigene rekening en verantwoording liggende — af van God en van Adam, — zooals elk mensch voor zich zelf opkomt, en precies geen ander is dan Adam, van God af, en zelfstandig doende wat hij doet. Schrikkelijke toestand! Zulke onafhankelijkheid, zulk zelfbestaan, zulke zelfstandigheid, zulk zijn — van God af, zulke vrijheid is: niet-zijn, is: dood; en in zulken toestand weten wat goed en kwaad is, daarvan is de vrucht, Mark. 7, vs. 21. 22, en het ergste dat uit 's menschen hart voortkomt, dat is louter onverstand; dit heet op andere plaatsen: „gedichtsel van 's menschen hart” (Gen. 6, vs. 5), „bedenken der dingen, die op aarde zijn” (Col. 3, vs. 2), „bedenken van vleesch” (Rom. 8, vs. 5—7); — en hierbij verder denkende zal het u klaar zijn, wat 1 Cor. 2, vs. 14 in verband met 1 Cor. 15, vs. 45 door den Apostel met het woord *ψυχικός* — ziellijk, natuurlijk — (waar de geleerden zoo naar slaan) bedoeld is.

Vergelijk ook verder hieromtrent ED. BÖHL, Dogmatik. (Amsterdam SCHEFFER & Co. 1887.) de noot op bladz. 225.
